

Dokumentarni film **"ZEMLJA TVRDA, A NEBO VISOKO"**, premijerno prikazan na SFF-u, predstavlja svjedočanstvo o monstruoznim zločinima koji su počinjeni nad nesrpskim stanovništvom u Prijedoru; o filmu za naš list govore **PHILIPPE DEPRez**, jedan od autora ovog filma, i **FIKRET ALIĆ**, najpoznatiji prijedorski logoraš

KAKO PRESKOČITI ZID ŠUTNJE

Piše: **MIRHA DEDIĆ**

"Zemlja tvrda, a nebo visoko" („The land is hard and the Sky is High“), dokumentarni film novinara **Philippea Depreza**, **Ericha Ratthfeldera** i **Amele Maldošević** o dešavanjima u ratnom Prijedoru, premijerno je prikazan na *Sarajevo Film Festivalu*. U filmu se mogu čuti ispovijesti Bošnjaka, koji su u toku rata u BiH 1992.-1995. godine preživjeli strahote u prijedorskim logorima i žene koje su bile žrtve silovanja, ali i mladih aktivista Srba koji probijaju zid šutnje o ratnim dešavanjima u Prijedoru.

Philippe Deprez, jedan od autora filma, kaže da je cilj snimanja ovog filma bio da se skrene pažnja na strahovita ratna dešavanja u Prijedoru o kojima se u medijima, naročito onim iz Republike Srpske, malo govori.

DVA KRUGA PAKLA

"Prijedor je grad koji živi u strahu. Kada smo krenuli sa snimanjem, naišli smo na ogroman zid šutnje i negiranje svega onog što se desilo tokom rata u ovom gradu. Film smo snimali skoro dvije godine i tokom snimanja upoznali smo puno mladih Srba aktivista koji se bore protiv tog zida šutnje. **Srđan Puhalo**, poznati banjalučki psiholog, u filmu između ostalog kaže da se ne može od običnih građana očekivati da pričaju istinu o strahotama u Prijedoru kada se ona negira u RS-u na najvišem nivou. Negira je gradonačelnik Prijedora **Marko Pavić**, kao i sam predsjednik RS-a **Milorad Dodik**. Zapravo, aktuelna prijedorska vlast nema nikakve moralne dileme oko svega onog što se desilo, oni guranjem priče o ekonomiji pokušavaju da zataškaju ili prešute događaje iz rata. Upravo angažman mladih aktivista koji se bore protiv toga daje nadu

**NAJPOZNATIJI
PRIJEDORSKI LOGORAŠ**
Potresno svjedočenje Fikreta Alića "logoraša iza žice"

Philippe Deprez: "Kada smo krenuli sa snimanjem naišli smo na negiranje svega onog što se desilo tokom rata u ovom gradu"

FOTOGRAFIJA KOJA JE ŠOKIRALA SVJET
Fikret Alić 1992. u logoru Trnopolje

da će se stvari promijeniti. Ed Wulliamy, britanski novinar koji je izvještavao iz rata u BiH, rekao je da je jedan pakao preživjeti sve te užase, a drugi pakao je doživjeti da vam neko kaže da se oni nisu desili”, govori za naš list Deprez.

Upravo kroz ta dva kruga pakla prošao je **Fikret Alić**, poznatiji kao “logoraš iza žice”, čovjek čija je fotografija iz zloglasnog logora Trnopolje šokirala svijet u ljeto 1992. godine i ponajviše podsjetila na žrtve holokausta. Alićeva fotografija na naslovnici uglednog *Timesa* bila je ključna za zatvaranje zloglasnih logora u Prijedoru. “Preživio sam dvije velike nepravde, prvu zatvaranjem u logore Keraterm i Trnopolje i monstruozne torture u njima, i drugu negiranjem svega to sam preživio”, kaže u razgovoru za *Slobodnu Bosnu* Fikret Alić, koji u ovom dokumentarcu svjedoči o stradanju Bošnjaka u Prijedoru.

“Ovaj film treba biti emitovan na što više televizija kako bi ga vidio veliki dio javnosti. On pokazuje istinu kako su nevini ljudi stradali. Ja sam izgubio brata koji je bio pripadnik Armije BiH, on je poginuo u Travniku kao borac koji je branio svoju državu, međutim, u Prijedoru sam izgubio trideset članova porodice, koji nisu nikada uzeli pušku u ruke. Ubili su mi dedu na pragu kuće, strica, amidžića, dva daidžića... Nakon svih strahota kroz koje sam prošao u logorima stradalo mi je zdravlje. Psihički više nisam stabilan. Doktori su pokušavali pomoći sa različitim lijekovima, ali noćne more ne prolaze. Vrisci i mučenje prate me gotovo svakodnevno. Kada se rat završio, doživio sam veliku nepravdu od pojedinih medija koji su demantovali da sam ja “čovjek iza žice” sa snimka koji je obišao

cijeli svijet. Još 1996. godine pojedini mediji su pokušavali manipulirati da smo mi logoraši bili van žice, a da su novinari bili u žici. Prije dvije godine jedan Britanac objavio je knjigu u kojoj je tvrdio da sam ja izmišljeni lik, da su me Bošnjaci takvim napravili da bih izazvao pažnju svjetske javnosti”, kaže Alić.

On je iz logora pobjegao tako što se obukao u žensku odjeću i priključio grupi žena koja je tog dana puštena iz logora. Autobusom je sa grupom žena došao u Travnik gdje je od iznemoglosti i višemjesečne fizičke torture pao u komu u kojoj je bio deset dana. Kada je stao na noge, jedina želja mu je bila da se priključi Armiji BiH i vrati u Prijedor kako bi oslobodio sve ljude koji su bili zatvoreni u logoru.

VLAŠT RS-a IZJEDNAČAVA ŽRTVE I ZLOČINCE

“Bio sam mjesec dana u Armiji BiH. Međutim, zbog potpune iznemoglosti i lošeg zdravstvenog stanja poslali su me na liječenje u treće zemlje. Prvo sam bio smješten u Hrvatskoj, potom u Sloveniji, gdje sam da bih preživio morao da radim. Iz Slovenije sam preko Međunarodnog crvenog križa, s majkom, bratom i sestrom otišao u Dansku. Status logoraša, čovjeka sa snimka koji je obišao svijet, nije mi ni u čemu pomogao. Šest godina smo čekali da nam se riješi status u toj zemlji, da

PHILIPPE DEPREZ
“Prijedorom vladaju strah i šutnja”

dobijemo azil. Čim mi se pružila prva prilika počeo sam da radim. Zaposlio sam se kao mesar u najvećoj danskoj mesari. Zbog teške ozljede na radnom mjestu dobio sam invalidsku penziju i prošle godine vratio u Kozarac u kojem planiram da živim do kraja života. Najveća želja mi je da se svi Bošnjaci iz Prijedora i Kozarca vrata svojim kućama”, priča Alić.

Alić danas ima četrdeset i četiri godine, a kada je zatvoren u logor imao je dvadeset i dvije. Kaže da mu je teško opisati kako se osjeća kada u Prijedoru sretne osobe koji su u logorima maltretirali nedužne Bošnjake. Osjećaj nepravde, kaže, primaran je.

“Takođe osjećam veliku nepravdu što Haški tribunal nije bio pravičan. U logoru Keratermu je tokom jedne noći ubijeno 200 Bošnjaka, a ukupno je 540 ljudi nestalo iz Keraterma, koji su kasnije pronađeni u Tomašici i ostalim masovnim grobnicama. Osmorica zločinaca koji su pobili toliko nedužnih Bošnjaka dobili su ukupno nepunih sto godina zatvora. Mnogi od njih su već na slobodi. Zoran Žigić, koji je bio najokrutniji prema meni, dobio je 24 godine zatvora, odslužio 17 i već slijedeći mjesec biće slobodan čovjek. S druge strane, dva momka iz Kozarca, Semir Alukić i Fikret Hirkić, koji su 1992. godine pobjegli preko Kozare u Hrvatsku i spasili živu glavu osuđeni su u Banjoj Luci na ukupno 19 godina zatvora, navodno zbog ratnog zločina nad srpskim civilima u Prijedoru. Jednom od njih tri brata su ubijena na Korićanskim stijenama, a on se spasio bježeći i sada je proglašen ratnim zločincem u RS-u. Namješteno im je da su oni koji su spašavali gole živote ubijali srpske civile. Svi mediji i institucije u RS-u rade na tome da izjednače žrtvu i ubice. Zbog toga je potrebno snimati i prikazivati ovakve filmove kao što je ‘Zemlja je tvrda, a nebo je visoko’. Poruka filma je da se istini mora pogledati u oči, da ljudi moraju da shvate šta se desilo kako se ništa slično ne bi ponovilo. Ovaj film me je posebno potresao, jer je prikazao i Srbe iz Prijedora koji su probudili svoju svijest”, kaže Alić.

U filmu o stradanjima Bošnjaka svjedoče i Srbi. Možda najautentičnije svjedočenje je **Mladena Žabića**, vojnika prve klase u Vojsci RS-a koji je tokom rata logorima u kojima su bili zatvoreni Bošnjaci dostavljao hranu i vidio sve užase monstruoznog zlostavljanja. Do njegove kuće koja se nalazi stotinjak metara od logora Keraterm, svakodnevno su dolazili vrisci i urluci mučenih Bošnjaka, zbog kojih je kako, tvrdi Žabić, često sa svojim ocem zajedno plakao.

Film će uskoro biti prikazan u regiji, a u maju slijedeće godine na *Festivalu filma jugoistočne Evrope*, koji se održava u Los Angelesu. ■